

Jagielski, Stanisław

Podzwonne na 850 rocznicę śmierci Bolesława Krzywoustego

Notatki Płockie 33/4-137, 11-16

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STANISŁAW JAGIELSKI

Podzwonne na 850-tą rocznicę śmierci Bolesława Krzywoustego

Nie mieliśmy niestety polskiego Homera,
lirnika piastowskiej epoki;
sławił by on w pieśniach poprzez świat szeroki
zwycięskie czyny bohatera,
wiernego syna chrobrych,
umieszczał piastowskie orły,
który na słupach granicznych nad brzegami Odry
Właśnie minęło osiemset pięćdziesiąt lat od daty jego zgonu,
od dnia, kiedy w katedrze plockiej spoczął w grobowcu
bohaterski władca Bolesław Trzeci Krzywoustym zwany.

W Polsce w tych latach przeróżne zachodziły zmiany:

pełen zasług i chwały okres Jagiellonów,
władza pod berłem elektorów,
sobiepaństwo szlachty, bezkarność warcholów
i nieuchronny finał — tragedia rozbiorów.

W powstańczych zrywach,
w jęku rozpacz, w morzu krwi zakrzepłej w kirach
spalał się epos historii.

Ginęli nieujarzmieni, ginęli niepokorni.
Przed sarkofagiem Piastów w królewskiej kaplicy
klęczała żałoba w płaszczu pokutniczym.

„Co dalej?” — szeptano trwożnie. „Co jeszcze los nam wyznaczy?
Przyszłość w kajdanach, czy okruczeństwo nadziei?”

Stało się inaczej.

Los odwrócił dzieje,
okazał się sędzią życzliwym i szczodrym.

Po latach nieszczęść do domów naszych zawitał
dzień wolności i, jak przed laty, z orłami Piastów nad brzegami Odry
dźwiga się z popiołów Polska Rzeczpospolita.

Tu można by już odłożyć pióro, należało by zamknąć kronikarskie karty,
do rzetelnej oceny pozostał jednak rozdział dramatyczny, uparty,
nekające pytanie:

Jaka przyszłość nas czeka? Co jeszcze się stanie?

Czy w ojczyźnie zagościł spodziewany pokój?

chamstwa, gwałtów, chaosu,

Czy w klimacie zawiści, egoizmu, aroganckich napaści,
tolerancji nieróbstwa, kantów, obiboków,

nie prowadzimy kraju ponownie, jak za przeklętych sobiepańskich czasów,
do skrajnej przepaści?

Nagrywamy z uporem dawno zdartą płytę: „To nie my, to oni!”

Jak trudno jednak przed bolesną prawdą nam się bronić,
że po tylu tragicznych, nieszczęśliwych latach

Polak w Polaku nie dostrzega brata.

W katedrze plockiej snem wiecznym spoczywa Bolesław Krzywousty;
nie maćmy jego spokoju.

Podejdźmy do trumny królewskiej w braterskim nastroju,

z poczuciem winy, z wyrazem pokuty,

i nie słowami,

nie łzami,

lecz czynem twardym, twórczym, godnym legendarnych Piastów,

usiłujmy od nowa

promienną przyszłość budować

naszym wsiom i miastom.

Podajmy sobie mocne, pracowite dłonie, zapomnijmy o waśniach, zaniechajmy targów,
obudźmy się z letargu!

Pod burzliwym niebem, zasnutym chmurami

to jedyna droga,

aby w polskich progach

zagościł pokój. Szeroko otwórzmy mu bramy. Niechaj na zawsze pozostanie z nami.

Na sarkofagu kwiaty złożyła delegacja Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych. Od lewej strony: Jerzy Kogowski — przewodniczący Samorządnego Niezależnego Związku Zawodowego Pracowników MZRiP, mgr Zdzisław Nycz — dyrektor handlowo-administracyjny i Marek Malkowski — przewodniczący Rady Pracowniczej.

4. „Śladem sławy Bolkowej”

W części artystycznej wystąpił Harcerski Zespół Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka”, który przedstawił fragment widowiska historycznego „Śladem sławy Bolkowej”.

Scenariusz i reżyserię widowiska przygotował hm PL Wacław Milke przy współpracy hm Andrzeja Milke, hm Bogdana Rogalskiego i hm Henryka Kadzińskiego.

Autor napisanego w 1938 r. (300 rocznica śmierci Bolesława III) — „Misterium Płockiego — Bolesław Krzywousty”, Ludwik Hieronim Morstin na kilka lat przed śmiercią niemal testamentem przekazał hm PL Wacławowi Milke nie spełnione swoje marzenia dotyczące wystawienia misterium i ukazywania w programach artystycznych sławę Bolesława III Krzywoustego (list L. H. Morstina do Wacława Milke z dn. 5.IX.1963 r.).

Z tego zadania Harcerski Zespół Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka” w okresie 42-letniej działalności wywiązał się należycie.

W 1960 r. w Płocku Zespół był współorganizatorem pierwszego w Polsce Ludowej korowodu historycznego „Idą wieki”, gdzie w 79 obrazach ukazano historię Narodu Polskiego (Informator na inaugurację uroczystości 1000-lecia Państwa Polskiego i miasta Płocka — Miejski Komitet Tysiąclecia Państwa Polskiego — Biblioteka im. Zielińskich TNP). W korowodzie tym wzięło udział 4 tysiące osób: uczniów i pracowników płockich zakładów pracy.

W 1985 roku — w czasie uroczystości obcho-

dów 900 rocznicy urodzin Bolesława III Krzywoustego, Zespół „Dzieci Płocka” wystawił widowisko historyczne oraz przygotował wielką imprezę harcerską „Pasowanie Bolkowych wojów”, obok Zamku Książąt Mazowieckich i na jego dziedzińcu.

Widowisko „Śladem sławy Bolkowej”, oprócz utworów literackich zawiera teksty kronik Galila Anonima, Wincentego Kadłubka i Jana Długosza, ukazuje moment pasowania Bolka na rycerza, powrót z Santoka, czy wreszcie zwycięskie bitwy na północy i zachodzie kraju.

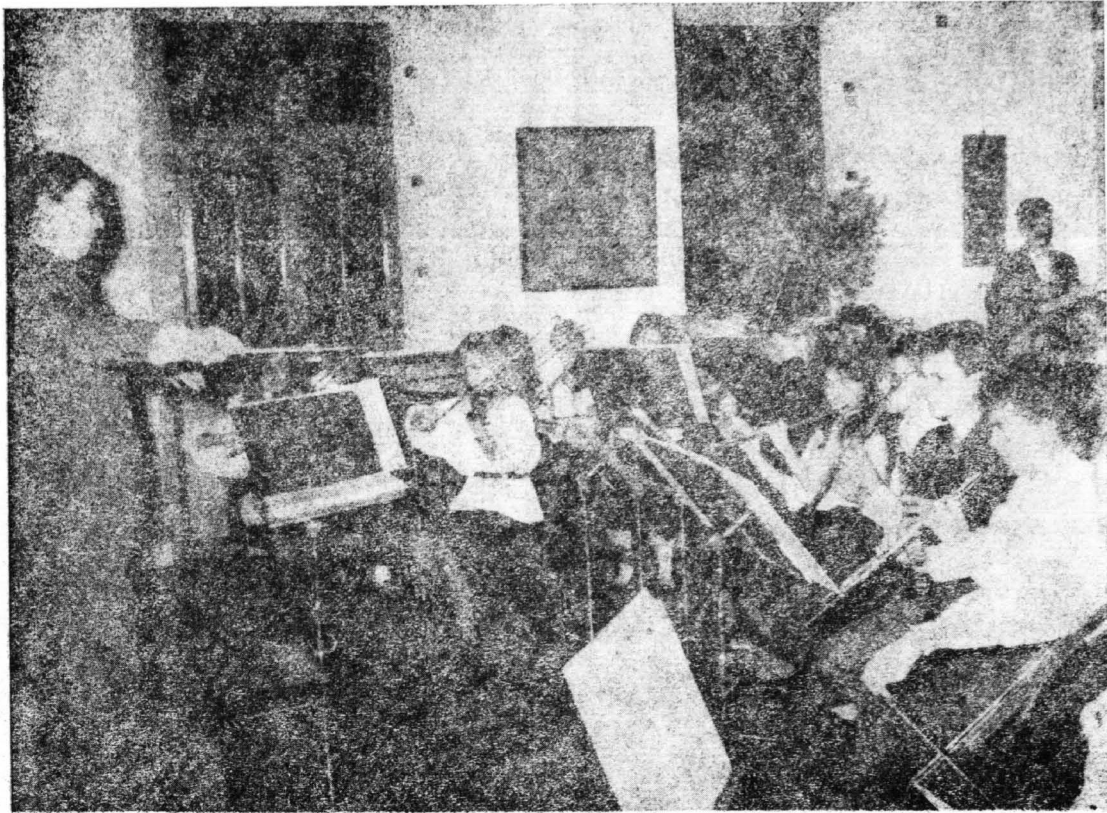
Znamienne jest przejście do dzisiejszej rzeczywistości — uderzenie dzwonu osiem razy jako symbol osmiu wieków.

„Orle biały któryś w Płocku sarkofagu Piastów strzeż!” — to pieśń, której słowa napisał płk Rajmund Kuliński, a muzykę skomponował płk Wiesław Kaliński w ramach patronatu Centralnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego nad Zespołem „Dzieci Płocka” — łączy jakby te dwie historyczne epoki.

Wymownym akcentem widowiska było wprowadzenie żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego — spadkobierców Bolesława Krzywoustego, którzy powrócili na piastowskie granice przez Bolesława obronione.

Przy muzycznym podkładzie „Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród”, rozlegają się słowa wiersza Jana Plisko: „Jesteś z krwi naszej, bo wzięliśmy cię z matek i ojców krwi, jak oni z krwi dziadów i pradziadów Polsko”.

Widowisko zakończyła pieśń finałowa „Kocham cię Polsko”.

Występ 32 osobowej młodzieżowej Orkiestry Symfonicznej Państwowej Szkoły Muzycznej w Płocku. Dyryguje dyrektor Szkoły mgr Aleksander Siwek.

5. Występ Orkiestry

32-osobowa młodzieżowa orkiestra symfoniczna Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Płocku wykonała następujące utwory:

- 1) Karola Kurpińskiego — polonez D-dur
- 2) Marcina Kamińskiego — kolysankę „*Pia-stunki Bolka*” z kantaty oratoryjnej — śpiewała Joanna Nycz
- 3) Melodie rozrywkowe — w opracowaniu na orkiestrę Edwarda Czernego.

Orkiestrę młodzieżową przygotował i dyrygował mgr Aleksander Siwek — dyrektor Szkoły Muzycznej i Płockiej Orkiestry Kameralnej w Płocku.

6. Słowo końcowe prezesa TNP

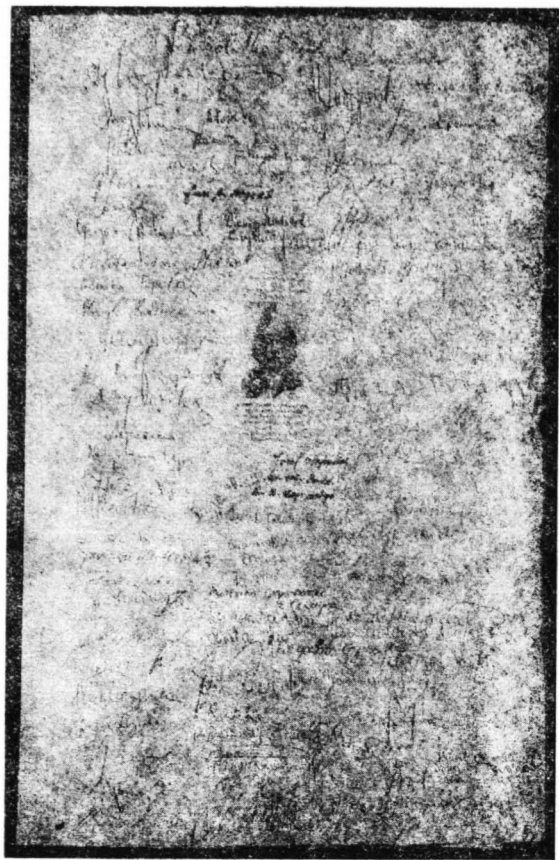
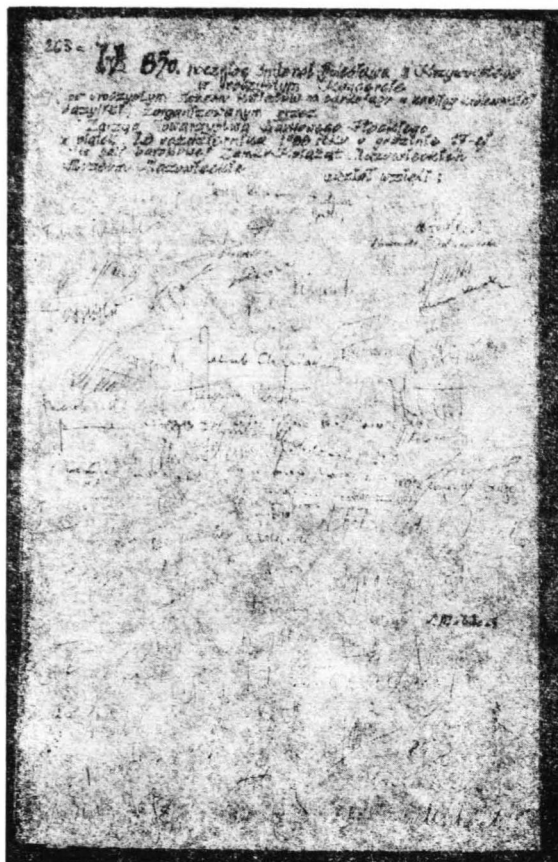
Uroczystość nasza dobiega końca. Pragnę przypomnieć, iż na III Kongresie Nauki Polskiej w dniu 6 marca 1986 r. zgłosiliśmy wniosek, by nowo powołanemu Uniwersytetowi Szczecińskiemu nadać imię Bolesława Krzywoustego. („*Notatki Płockie*” — 1986, nr 2/127, s. 11—12). Prof. dr Piotr Zaremba, pierwszy prezydent m. Szczecina, Budowniczy Polski Ludowej, członek rzeczywisty PAN w liście do mnie z dnia 2 września 1988 r. m.in. napisał: „...szczególnie jestem wdzięczny za pańską inicjatywę, aby nadać Uniwersytetowi Szczecińskiemu imię Bole-

śława Krzywoustego. Uważam, że właśnie teraz podkreślenie historycznego i geopolitycznego znaczenia Szczecina jest bardzo na czasie i będę tę myśl podtrzymywał. Chciałbym móc odwiedzić ponownie Płock — liczę też na pańską obecność w Szczecinie...”

Równocześnie informuję, iż w dniu dzisiejszym w Szczecinie odbyła się sesja naukowa — Krzywoustemu poświęcona zorganizowana przez Oddział Wojewódzki PAX z udziałem m.in. prof. dra Janusza Bieniaka z UMK w Toruniu, jak również dziś w Sochaczewie miała miejsce sesja popularno-naukowa zorganizowana przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Sochaczewskiej i Muzeum w Sochaczewie. Na te obie sesje byliśmy zaproszeni.

Zarząd TNP przekazuje słowa serdecznej podziękii władzom regionalno-lokalnym, oraz przedstawicielom 15 urzędów i instytucji, którzy przed koncertem w kaplicy królewskiej płockiej bazyliki złożyli na sarkofagu Krzywoustego kwiaty.

Dziękuję przewodniczącemu Wojewódzkiej Rady Narodowej prof. dr inż. Józefowi Kwiatkowskiemu, prezesowi WK ZSL mgr Kazimierzowi Wyrębkowskiemu, sekretarzowi KW PZPR Stanisławowi Przedlackiemu, sekretarzowi WK SD mgr Stefanowi Podgórskiemu, wicewojewodzie płockiemu mgr Włodzimierzowi Gaszewskiemu, przewodniczącemu Rady Wojewódzkiej PRON adw. Jerzemu Kejnie.

Strony 263 a i 264 księgi pamiątkowej prowadzonej w Towarzystwie od 1910 r. z około 200 podpisami uczestników uroczystego koncertu.

Dziękuję za przybycie przedstawicielom Wojska Polskiego, a mianowicie płk Adamowi Sliwakowskiemu — reprezentującemu Ministra Obrony Narodowej, płk dypl. Zbigniewowi Sawickiemu — szefowi Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego i ppłk inż. Jerzemu Budzichowi — dowódcy Jednostki Wojskowej nr 2258, która zdaniem Zarządu TNP powinna otrzymać imię Bolesława Krzywoustego w nawiązaniu do tradycji sprzed 50 lat, kiedy to w 800 rocznicę śmierci Krzywoustego płocki 8 PAL otrzymał imię „króla Bolesława Krzywoustego” (duże brawa) oraz płk mgr Józefowi Pasternakowi — wiceprezesowi Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD.

Dziękuję także prezesowi Sądu Wojewódzkiego mgr Władysławowi Urbańskiemu, dziekanowi Rady Adwokackiej Płocko-Ciechanowskiej mec. Tadeuszowi Kowalewskiemu oraz dyrektorowi Wojewódzkiego Wydziału Kultury i Sztuki mgr Romualdowi Dobrzeńskiemu.

Dziękuję za wzięcie udziału gospodarzom najstarszego grodu Mazowsza z przewodniczącym MRN mgr Tadeuszem Kołodziejakiem, jego zastępcą mgr Jerzym Bojanowskim i wiceprezydentem m. Płocka mgr Kajetanem Górzynskim.

Dziękuję przedstawicielom Płockiej Petrochemii „symbolowi i znamieniu” Płocka współ-

czesnego z przewodniczącym Rady Pracowniczej Markiem Małkowskim, dyrektorem mgr Zdzisławem Nyczem i przewodniczącym Rady Zakładowej Niezależnego Związku Zawodowego Pracowników MZRIp — Jerzym Kogowskim. Petrochemia — to mecenas i wielki darczyńca TNP.

Wyrazy podziękowań przekazuję seniorom TNP: adw. dr Kazimierzowi Askanasowi, od 60 lat członkowi Towarzystwa oraz dr Tadeuszowi Chrostowskiemu — dzisiejszemu solenizantowi. Widzę tu na sali wielu Tadeuszków stąd pozwolę sobie w dniu Ich święta przekazać najlepsze życzenia wszelkiej pomyślności, zdrowia szczególnie. Ad multos felices annos! (brawa).

Szczególne podziękowania należą się Autorom dzisiejszej uroczystości: głównemu referentowi profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi — zasłużonemu Członkowi TNP, aktorowi Teatru Płockiego p. Henrykowi Błażejczykowi, hm PL Waclawowi Milkemu i jego 40-osobowemu Harcerskiemu Zespołowi Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka” oraz dyrektorowi płockich Szkół Muzycznych mgr Aleksandrowi Siwkowi i 32 członkom jego młodzieżowej Orkiestry Symfonicznej jak również solistce p. Joannie Nycz.

Dziękuję także dyrekcji Muzeum Mazowieckiego, szczególnie wicedyrektor mgr Jadwidze Kurzawie — za przygotowanie sali barokowej

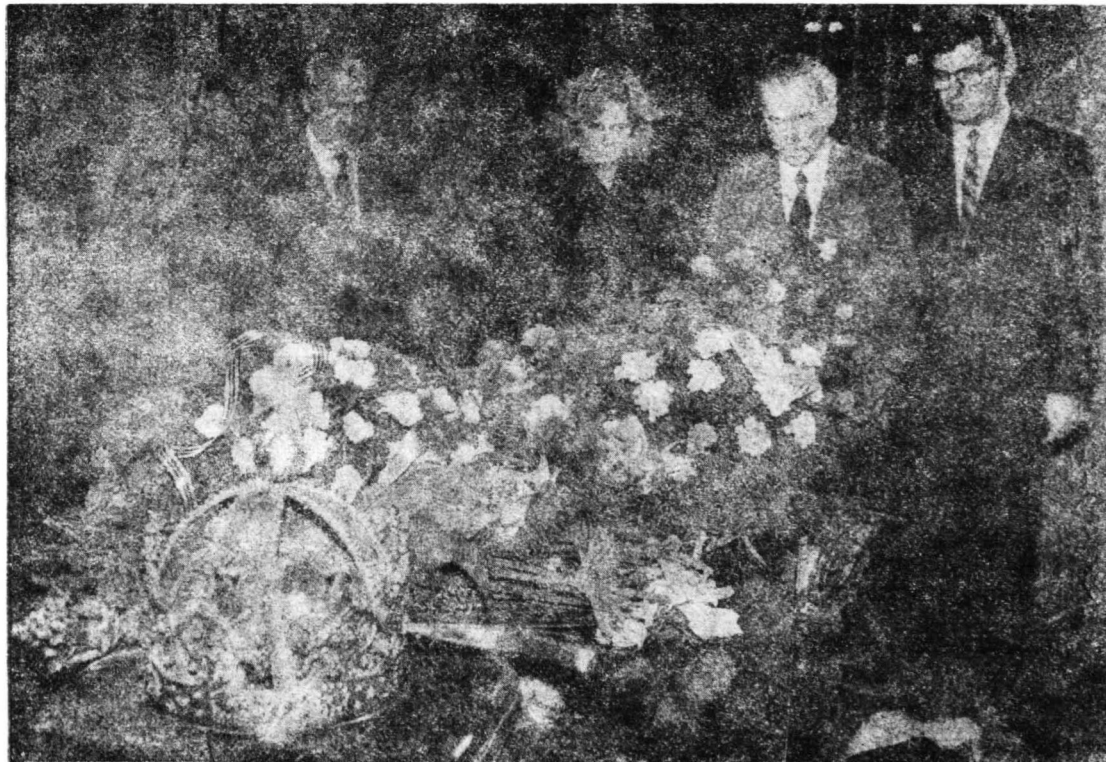
i dekoracje, jak również Stanisławowi Chęcińskiemu — radiotechnikowi, za radiofonizację tej sali.

Podkreślam, iż wszyscy, których tu wymienilem, działali społecznie.

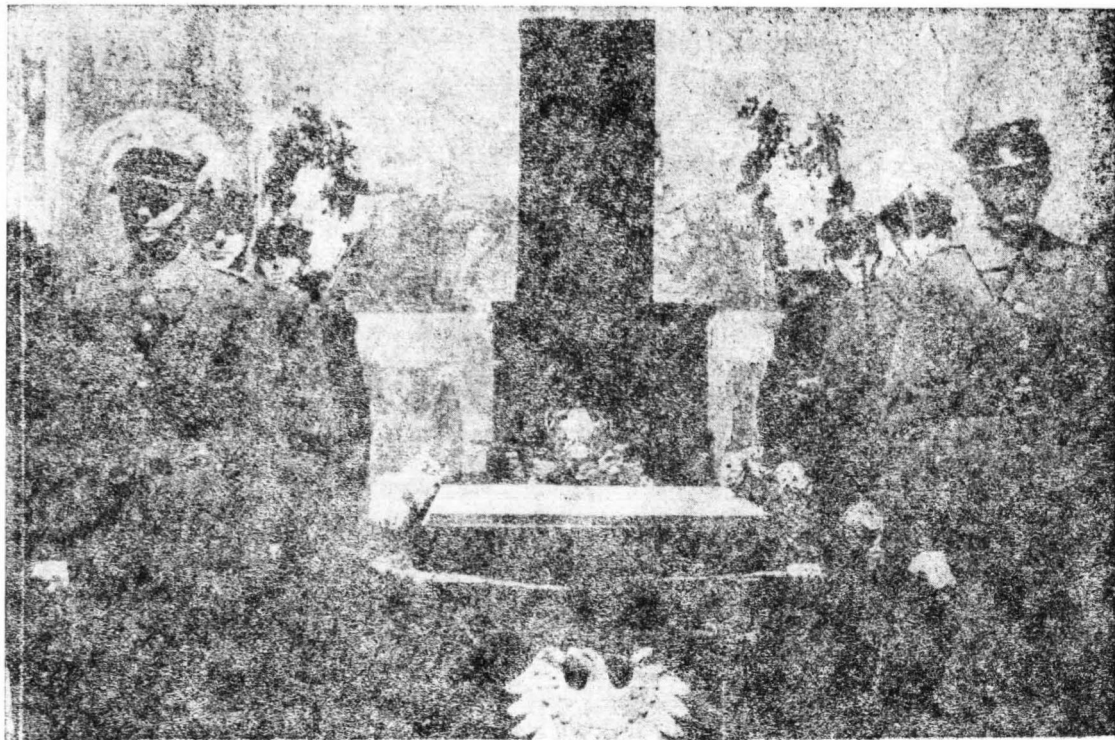
Uroczystość zorganizowaną przez Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego w dniu 850 rocznicy śmierci Bolesława III Krzywoustego uważam za zakończoną. Jeszcze raz wszystkim serdeczne dzięki.

BOLESŁAW III KRZYWOUSTY

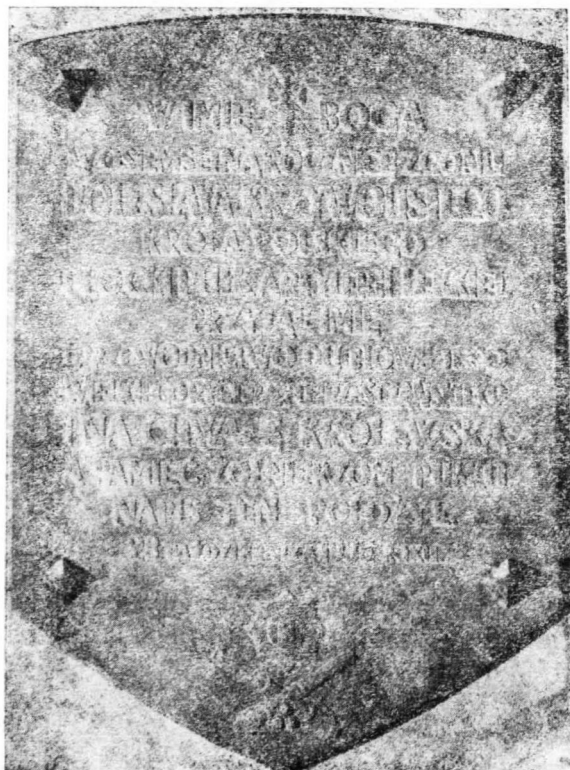
*Grecja z Achillesa chelpi się męznego,
Także Troja zburzona z Hektora swojego,
Kartago z Hannibala, ze mnie Sarmatowie,
U których zawždy sława moja grzmi po głowie.
Ale iż ci cudzej zbroje poginęli,
A zwyciężce ich nieco sławy tym odjęli,
Ja mam przodek przed nimi, gdyż siła żadnego,
Nigdy jaśnie nie mogła pożyć męstwa mego.
Zburzyłem w dziewięci lat pod Czechy Morawę,
Będąc z przodku zlecony w Sieciechowę sprawę.
Lecz gdy ociec obaczył siłę mej młodości,
Zem się czuł na rycerskiej wszelkiej
przystojności;
Zlecił mi lud osobny, którym Pomorzyczyki
Wziąłem i z Międzyrzeckim fortelne nędzniki.
A potem we czternaście lat ociec laskawy,
Opasał mię rycerskim pasem, przez me sprawy.*

Ostatnia z 15 delegacji. Przedstawiciele Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego. Od lewej strony: dr Marian Chudzyński — wiceprezes, adw. Joanna Kaczorowska — członek, dr inż. Jakub Chojnacki — prezes TNP i mgr Wiesław Koński — sekretarz generalny.

Fotografia sprzed 50 lat, 20 listopada 1938 r. Obchody 800 rocznicy śmierci Bolesława III Krzywoustego. Żołnierze 8 pułku artylerii lekkiej imienia króla Bolesława Krzywoustego na warcie honorowej przy sarkofagu monarchów Polski w kaplicy królewskiej w bazylice katedralnej plockiej przed odsłonięciem tablicy pamiątkowej. Od lewej strony: por. Łukomski, plut. Prusakow, kanonier, kanonier, plut. Zukowski, ppor. Zdziarski.

Tablica pamiątkowa z brązu odsłonięta w kaplicy królewskiej w dniu 20 listopada 1938 r.

*Za czym mi większa śmiałość z chęcią
przystąpiła,
A ta we mnie affekty ku sławie burzyła
I dała mi po śmierci zasięść stolec jego.
Który, gdym wziął z weselem rycerstwa
wszystkiego,
Zwyciężyłem Ruś, i Węgry, i Niemcy
z Czechami,
Także wiary omylnej Prusy z Pomorzany,
Poraziłem Cesarza Henryka Czwartego
I króla Świętopelka pomocnika jego.
Jako bicza Bożego wszyscy się mnie bali,
A welny morskie na me słowo ustawały.
Czterdzieści siedem wygrałem bitew, a mojego
Coby męstwa mógł pożyć, nie było żadnego.
Sama mię na ostatek zdrada raz pożyła,
Lecz i ta przedsię sławy mej nie oszpeciła.
Ale mi to zjednała, iż dla męstwa mego
Jestem za Aleksandra Polakom Wielkiego.*

Jan Gluchowski
„Ikones książąt i królów polskich”
Reprodukcja fototypiczna wydania z 1605 roku.
Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo PAN
Dziesięciotysięczna publikacja Ossolineum w
Polsce Ludowej, Wrocław w maju 1979 roku.
s. 47—48.
w zbiorach Biblioteki im. Zielińskich TNP.